

ВПЛИВ СПОСОБУ ОСНОВНОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ У ЗОНІ НЕДОСТАТНЬОГО ЗВОЛОЖЕННЯ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Філоненко С.В.

Ґрунтові та кліматичні умови Лісостепу України є досить сприятливими для отримання високих і сталих врожаїв цукрових буряків. Вирощування їх у господарствах сприяє надходженню значних коштів та зміцненню економіки, поліпшенню добробуту населення. Особливого значення це набуває зараз, у період кризової ситуації, коли з максимальним ефектом мають бути задіяні всі складові технології, з яких важливого значення надається способам основного обробітку ґрунту.

Реакція ґрунтового розчину рН 7,3-7,4. Структура орного шару пилувато-зерниста.

Дослідження проводили у двох сівозмінах з таким чергуванням культур:

1) багаторічні трави - озима пшениця - цукрові буряки - ячмінь з підсівом багаторічних трав;

2) чорний пар - озима пшениця - цукрові буряки – ячмінь.

У сівозміні з багаторічними травами під озиму пшеницю вносили N45P60K45, з чорним паром - лише N45, а в паровому полі - P60K45 діючої речовини. Під цукрові буряки в обох сівозмінах вносили 25 т/га гною і N90P120K90 кг/га.

Вивчали такі способи основного обробітку:

- різноглибинний обробіток на глибину 20-22 см під зернові культури, на глибину 30-32 см - під цукрові буряки (контроль);
- оранка на глибину 30 см з подальшим розпушуванням до 40 см та оранка ярусним плугом на глибину 40 см - у зернопросапній сівозміні;
- у зернопросапній сівозміні - плоскорізний обробіток на глибину 30-32 см і поверхневий обробіток на глибину 10-12 см з поглибленням до 50 см.

Всі інші агротехнічні прийоми (ранньовесняні, сівба та догляд за посівами) для всіх варіантів були однаковими. Висівали насіння сорту Веселоподолянський однонасінний 29. Система догляду за посівами включала застосування гербіцидів, а в разі потреби - додаткове прополювання посівів від бур'янів.

Погодні умови, що склалися в роки досліджень, дозволили, поки що попередньо, оцінити ефективність досліджуваних способів основного обробітку ґрунту за показниками продуктивності цукрових буряків як за сприятливих умов, так і за умов, що наближались до екстремальних.

За даними досліджень, найвищу врожайність коренеплодів у сівозміні з багаторічними травами (39,7 т/га) одержано при оранці ґрунту на глибину 30 см (табл.). Тут у порівнянні з варіантом, де оранку на глибину 30 см

поєднували з розпушуванням до 40 см та з варіантом оранки ярусним плугом на глибину 40 см, додатково одержано 2,3 і 1,9 т/га коренеплодів.

Проте оранка на глибину 30 см з подальшим розпушуванням до 40 см позитивно позначилась на цукристості коренеплодів, що становила 19,2%. Це виявилось на 0,5% більше, ніж у варіанті з ярусною оранкою.

Цукристість коренеплодів на контролі становила 19,1%. За збором цукру з гектара перше місце посів варіант з глибиною оранки на 30 см (7,58 т/га), що на 0,4-0,5 т/га більше, ніж на решті варіантів.

Таблиця. Продуктивність цукрових буряків при різних способах основного обробітку ґрунту

Сівозміна	Способи основного обробітку ґрунту	Урожайність, ц/га	Цукристість, %	Збір цукру, т/га
Зернопросапна	Оранка на глибину 30 см з подальшим розпушуванням до 40 см	37,4	19,2	7,18
	Оранка на глибину 30-32 см (контроль)	39,7	19,1	7,58
	Оранка ярусним плугом на глибину 40 см	37,8	18,7	7,06
Зернопаропросапна	Плоскорізнний обробіток на глибину 30 см	38,8	19,2	7,45
	Оранка на глибину 30-32 см (контроль)	40,7	18,8	7,65
	Поверхневий обробіток на глибину 10 см з подальшим поглибленням до 50 см	38,1	18,5	7,05

У зернопаропросапній сівозміні основний обробіток ґрунту із застосуванням плоскорізу та поверхневий обробіток за врожайністю коренеплодів дещо поступались оранці на глибину 30 см. Тут врожайність коренеплодів становила 38,9, 38,1 і 40,7 т/га відповідно. Через те, що цукристість коренеплодів на плоскорізному обробітку перевищувала на 0,4-0,7% інші варіанти основного обробітку, збір цукру з гектара був майже однаковий (7,45 т/га проти 7,65 т/га на контролі).

Узагальнення дворічних досліджень впливу способів основного обробітку ґрунту на продуктивність цукрових буряків у зоні недостатнього, зволоження Лісостепу України дозволяє визначити найефективніший спосіб, яким виявилась оранка на глибину 30-32 см.